ধনবৰ আৰু ৰতনী

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

পাঠটো নিৰ্বাচন কৰাৰ উদ্দেশ্য ঃ

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই ৰচনা কৰা ধনবৰ আৰু ৰতনী এটা মালিতা বা আখ্যানমূলক গীত। ইংৰাজীত ইয়াক বেলাড (Ballad) বুলি কোৱা হয়। পুৰণি লোকগীতৰ আৰ্হিত বেজবৰুৱাই ৰচনা কৰা এই প্ৰেমমূলক মালিতাটোৰ জৰিয়তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে যাতে মালিতা সম্পৰ্কে জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰে, সেই উদ্দেশ্যে কবিতাটো পাঠ হিচাপে সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পাঠটো নিৰ্বাচন কৰাৰ আন এটা উদ্দেশ্য হৈছে, অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ প্ৰথম স্তৰৰ কবি লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আৰু তেওঁৰ কবিতা সম্পৰ্কে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক জ্ঞান প্ৰদান কৰা।

কবি পৰিচিতি ঃ

অবিভক্ত নগাঁও জিলাৰ আঁহতগুৰিত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ (১৮৬৪-১৯৩৮) জন্ম হয়। দেউতাক দীননাথ বেজবৰুৱাই চাকৰিসূত্ৰে তেজপুৰ, বৰপেটা আদি ঠাইত থাকিবলগীয়া হোৱাত বেজবৰুৱাই সেইবোৰ ঠাইত প্ৰাথমিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল। ১৮৮৬ চনত শিৱসাগৰৰ পৰা প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। পাছত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা তেওঁ বি. এ. পাছ কৰে। এম. এ. আৰু বি. এল. অধ্যয়ন কৰিছিল যদিও সমাপ্ত নহ'ল।

ভোলানাথ বৰুৱাৰ সৈতে বেজবৰুৱাই ব্যৱসায়ী জীৱনৰ পাতনি মেলে। পিছত ৱাৰ্ড নামৰ ইংৰাজ কোম্পানী এটাৰ লগত ব্যৱসায়ত নামে।

বেজবৰুৱাৰ কবিতা পুথি দুখন হ'ল 'কদমকলি' আৰু 'পদুমকলি'। বেজবৰুৱাই 'পদুমকুঁৱৰী' নামৰ উপন্যাস ৰচনা কৰাৰ লগতে 'সুৰভি', 'সাধুকথাৰ কুঁকি', 'জোনবিৰি', 'কেঁহোকলি' নামৰ চুটিগল্পৰ পুথি ৰচনা কৰে। 'বুঢ়ী আইৰ সাধু', 'জুনুকা', 'ককাদেউতা আৰু নাতি ল'ৰা' তেওঁৰ সাধুকথাৰ পুথি। তেওঁৰ হাস্যৰসাত্মক পুথিকেইখন হ'ল — 'কৃপাবৰ বৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা', 'কৃপাবৰ বৰুৱাৰ ওভতনি', 'কৃপাবৰ বৰুৱাৰ ভাবৰ বুৰবুৰণি', 'বৰবৰুৱাৰ বুলনি'। 'মোৰ জীৱন সোঁৱৰণ' হ'ল তেওঁৰ আত্মজীৱনী। 'দীননাথ বেজবৰুৱাৰ সংক্ষিপ্ত জীৱন চৰিত', 'শ্ৰীশ্ৰীশংকৰদেৱ', 'মহাপুৰুষ শ্ৰীশংকৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ' তেওঁ ৰচনা কৰা জীৱনী পুথি। 'The Religion of Love and Devotion', 'শ্ৰীকৃষ্ণকথা', 'কামত কৃতিত্ব লভিবৰ সংকেত', 'ভাগৱত কথা' তেওঁৰ আলোচনামূলক গ্ৰন্থ।

অসমীয়া সাহিত্যত চুটিগল্পৰ জনক হিচাপে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ এক বিশেষ সন্মান আছে। অসম সাহিত্য সভাৰ ১৯২৪ চনৰ গুৱাহাটী অধিৱেশনৰ তেওঁ সভাপতি আছিল। বেজবৰুৱাই 'বাঁহী' আলোচনী সম্পাদনা কৰি অসমীয়া আলোচনীৰ ইতিহাসত এটি যুগৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

মূল পাঠ ঃ

উজায়ে আহিলে ভাটিৰে ৰতনী,
বুকুৰে মাধুৰী লৈ,
ভটিয়াই গ'লে ঐ শাহটো সামৰি,
মোলৈ খোলাটো থৈ।

ক'ৰে ঐ ৰতনী! ক'ৰে ঐ শাখিনী!
কিনো কুটেশালে তই!
সকলো লুটিলি ধনাইকে বধিলি,
কেনেকৈ জী থাকোঁ মই?
পৰ্বতে পৰ্বতে বগাব পাৰোঁ মই,
লতা বগাবলৈ টান,
ৰতনী সোণাইকে বৰাব পাৰোঁ মই
মাকক বুজাবলৈ টান।
বগাকৈ বগলী উৰে কেনে কৰি
পাখিতে পাখি লগাই,
কাৰেনো উৰিব ধনবৰ দুখীয়া,
ৰতনী লগতে নাই!
ফেনেফোটোকাৰে বৰলুইত বৈছে,
বুকুত লৈ খাগৰিৰ জাঁজি,
বুকু উদং কৰি ৰতনী গ'লে মোৰ,
কাকে লৈ বৈ যাম মই আজি?
পূবৰে পছোৱা চাটি মাৰি গ'লে
ধানতে থৈ গ'লে থোক,
ধনাইৰে মনাইকে চাটি মাৰি ৰতনী,
মনতে দি গ'লে শোক।
গঙাতে উৰিল ঐ গঙাৰে চিলনী,
বালিতে উৰিল ঐ ঘোঁৰা,
সেন্দূৰী টিঙতে* বহি উটি গ'লে
ৰতনী ধনাইৰ পৰা।

* ৰতনী যোৱা নাওখনৰ টিংটো সেন্দূৰেৰে বোলোৱা আছিল।

চৰায়ে তুলিলে ঐ ছ'ৰা পোৱালি,
গছৰ ডাল শুৱনি কৰি।
ৰতনীক তুলিলে মাকে-বাপেকে,
ধনাইৰ কালশতৰু কৰি।
লুইতৰ শিহু ঐ! টুপাই বুৰ মাৰিলি,
আকৌচোন এটিবাৰ ওলা,
ধনশিৰিৰ ৰতনী টুপাই বুৰ মাৰি গ'ল
ভাঙি মোৰ কামিহাড়চলা
বালিতে চৰিছে দুটি বালিমাহী,
লগৰে লগৰী পাই,
পাৰতে কান্দিছে ধনবৰ দুখীয়া,
ৰতনী লগতে নাই!
ফুটুকাৰ তলতে যখিনী ছোৱালী
টুক্‌টুক্ চাপৰি বায়,
ধনাইৰে ছাঁতে ৰতনী নাই ঐ,
কোনে তাৰ মুখলৈ চায়?
নৈৰ পাৰতে কাৰে এৰাবাৰী,
চপৰাচপৰে খহে!
লুইতৰ পাৰতে কাৰে ধনবৰ
ৰতনীৰ বেজাৰত জহে?
যাগে ৰতনী! নাহিবি নাহিবি,
বিচাৰি নাহিবি মোক!

তোৰে ধনবৰ ভিকহুৰ ভিকহু,
পৃথিৱীত থৈ যাব শোক,
বোপাই মোৰ লুইত ঐ! সামৰি লোৱা মোক,
কোলাত থান এফেৰি দিয়া,
ৰতনী হেৰাল মোৰ, সকলো পৰিল ওৰ,
আৰু মোৰ একো নাইকিয়া।

কঠিন শব্দৰ অৰ্থ ঃ

ভাটি — উজনিৰ বিপৰীত, নৈৰ সোঁতৰ দিশ।
মাধুৰী — মধুৰ গুণ, সৌন্দৰ্য।
শাখিনী — কুলক্ষণী তিৰোতা।
কুটেশাল — কপটীয়া।
বৰাব — বশ কৰিব।
খাগৰি — এবিধ তৃণজাতীয় উদ্ভিদ।
জাঁজি — উটি অহা বস্তুৰ থূপ (খাগৰিৰ থূপ)।
কালশতৰু — ঘোৰ শত্ৰু।

আৰ্হি প্ৰশ্ন

(ক) অতি চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ১)

১। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ কবিতা পুথি এখনৰ নাম লিখা।
২। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ আত্মজীৱনীখনৰ নাম কি?
৩। অসমীয়া সাহিত্যত চুটিগল্পৰ জনক বুলি কাক কোৱা হয়?
৪। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই ৰচনা কৰা চুটিগল্পৰ পুথি এখনৰ নাম লিখা।
৫। ‘বাঁহী’ আলোচনীখন কোনে সম্পাদনা কৰিছিল?

(খ) চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ২ অথবা ৩)

১। মালিতা কি? ইংৰাজীত ইয়াক কি বুলি কোৱা হয়?

২। ধনবৰ আৰু ৰতনী কোন?

৩। "বোপাই মোৰ লুইত ঐ! সামৰি লোৱা মোক"— বুলি কোনে কিয় কৈছে?

৪। "ৰতনীক তুলিলে মাকে বাপেকে
ধনাইৰ কাল শতৰু কৰি"
— ৰতনীক কিয় ধনাইৰ কাল শতৰু বুলি কোৱা হৈছে?

৫। "পাৰতে কান্দিছে ধনবৰ দুখীয়া"— ধনবৰে কিয় কান্দিছে?

(গ) দীঘল প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ৪ অথবা ৫)

১। 'ধনবৰ আৰু ৰতনী' কবিতাটোৰ কাহিনীভাগ সংক্ষেপে বৰ্ণনা কৰা।

২। 'ধনবৰ আৰু ৰতনী' কবিতাটোত ধনবৰে কেনেদৰে বিলাপ কৰিছে?

৩। ৰতনীৰ প্ৰতি ধনবৰৰ প্ৰেমৰ প্ৰকাশ কিদৰে ঘটিছে বৰ্ণনা কৰা।

৪। প্ৰসংগ-সংগতি দৰ্শাই ব্যাখ্যা কৰা ঃ

(ক) গঙাতে উৰিল ঐ গঙাৰে চিলনী,
বালিতে উৰিল ঐ ঘোঁৰা,
সেন্দূৰী টিঙতে বহি উটি গ'লে
ৰতনী ধনাইৰে পৰা।

(খ) ফুটুকাৰ তলতে যখিনী ছোৱালী
টুক্‌টুক্ চাপৰি বায়
ধনাইৰে ছাঁতে ৰতনী নাই ঐ
কোনে তাৰ মুখলৈ চায়।

পাঠবোধ ঃ

'ধনবৰ আৰু ৰতনী' কবিতাটোৰ মাজেৰে অবিচল প্ৰেমৰ কাৰুণ্য সাংগীতিক ভাষাত প্ৰকাশ পাইছে। ধনবৰ আৰু ৰতনী এহাল প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা। ধনবৰৰ ঘৰ দিখৌমুখত আৰু ৰতনীৰ ধনশিৰিমুখত। মাক-বাপেকৰে সৈতে ৰতনী আহি কিছুদিন ধনবৰহঁতৰ ঘৰত আছিল। সেই সময়তে দুয়োৰে মাজত প্ৰেমৰ উন্মেষ ঘটে। ধনবৰে ৰতনীক নিজৰ হৃদয়ত নিগাজিকৈ ঠাই দিলে। এদিন মাক-বাপেকৰে সৈতে ৰতনী ঘৰলৈ উভতি গ'ল। ৰতনীৰ অনুপস্থিতিত ধনবৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত বহি কান্দি কান্দি বিলাপ কৰিবলৈ ধৰিলে। ৰতনী যোৱাৰ পাছত ধনবৰৰ বুকু উদং হৈ পৰিল। ৰতনী অবিহনে তেওঁ জীয়াই থাকিবলৈ অপাৰগ হ'ল। সেইবাবে ধনবৰ লুইতৰ বুকুতেই জাহ গ'ল। ধনবৰৰ আত্মজাহে পৃথিৱীত শোকৰ বিননি এৰি থৈ গ'ল।

ওপৰঞ্চি তথ্য ঃ

(ক) 'ধনবৰ আৰু ৰতনী' বেজবৰুৱাৰ 'কদমকলি' কাব্যপুথিৰ অন্তৰ্গত।

(খ) 'ধনবৰ আৰু ৰতনী' এটা আখ্যান-গীত বা মালিতা।

(গ) অসমীয়া মালিতাসমূহক তিনিটা ভাগত ভগাব পাৰি— বুৰঞ্জীমূলক, কিম্বদন্তি বা জনশ্ৰুতিমূলক আৰু কাল্পনিক। 'ধনবৰ আৰু ৰতনী' এটি কাল্পনিক মালিতা।

শিক্ষকৰ প্ৰতি ঃ

শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক মালিতা সম্পৰ্কে আন উদাহৰণেৰে সৈতে বুজাই দিব। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকো মালিতা ৰচনা কৰিবলৈ ক'ব পাৰে।